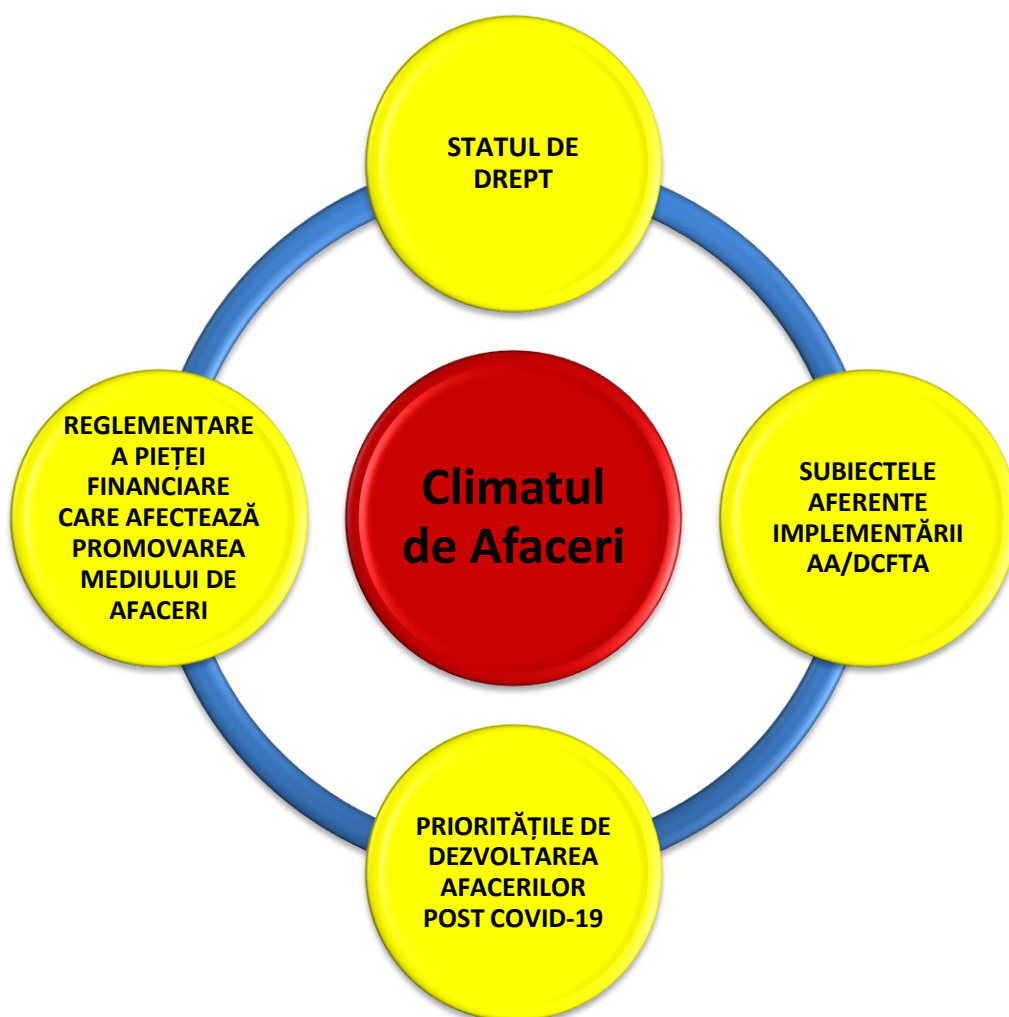

**ASOCIAȚIA BUSINESSULUI EUROPEAN
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

DCFTA – BUSINESS CLIMATE UPDATE

Cuprins

Analiza macroeconomică
Revizuire pentru 2020
Tendința de recuperare post Covid in trimestrul I, 2021

Introducere

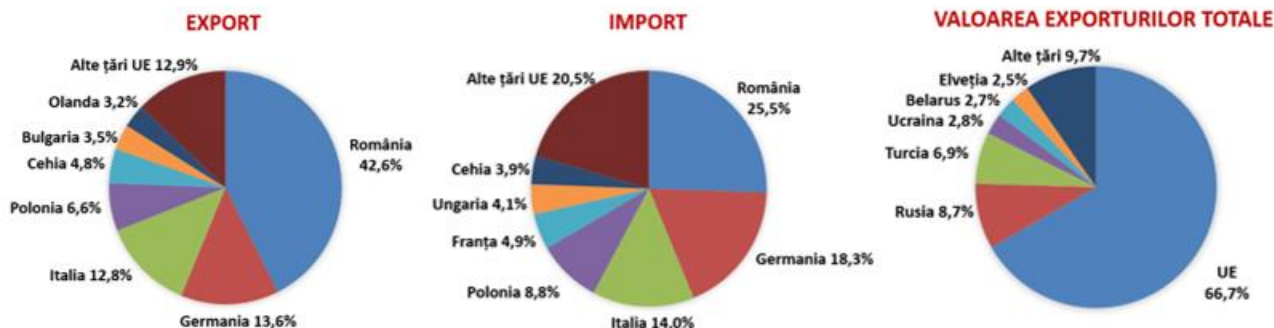
- I. STATUL DE DREPT
 - A. Reforma Sectorului Justiției
 - B. Birocrația și Abuzurile Instituțiilor Publice
 - Exportul deșeurilor de metale*
 - Inițiativa legislativă privind Infrastructura esențială*
- II. SUBIECTELE AFERENTE IMPLEMENTĂRII AA/DCFTA
 - A. Legea Comerțului Interior
 - B. Aspectele privind siguranța alimentelor, care impactează facilitarea comerțului
 - Exportul produselor alimentare de origine animală*
 - C. Subiectele aferente importurilor
 - Cerințele de import pentru produse alimentare, subiect al controlului privind siguranța alimentelor*
 - D. Energia Regenerabilă
 - E. Sistemele de Gestionare a Deșeurilor
 - Mecanismul de restituire a taxei pentru poluarea mediului*
 - Legislația secundară privind incinerarea și co-incinerarea*
- III. PRIORITĂȚILE DE DEZVOLTAREA AFACERILOR POST COVID-19
 - A. Digitalizarea economie națională
 - B. GDPR
 - C. Subiectele privind relațiile de muncă urmare restricțiilor aferente Covid-19
- IV. REGLEMENTAREA PIETEI FINANCIARE CARE AFECTEAZĂ PROMOVAREA MEDIULUI DE AFACERI
 - A. Sectorul bancar
 - B. Sectorul asigurărilor

Această publicație a fost elaborată cu suportul financiar al Uniunii Europene. Responsabilitatea pentru informațiile și viziunile exprimate revin în întregime Asociației Businessului European și nu reflectă neapărat viziunile Uniunii Europene.

Analiza macroeconomică

Revizuire pentru 2020

- **PIB** a însumat 206.3 mild MDL (cca 9.6 mild Euro) și s-a deminuat cu 7% comparative cu 2019;
- **Investițiile Străine Directe** au acumulat valoarea totală de 4 851.4 mil USD (cca 3 980.6 mil Euro) majorându-se cu 2.5% comparativ cu 2019);
- **Comerțul internațional s-a diminuat cu 8.4%** și a constituit 7.9 mild USD (cca 6,4 mild Euro);
- **Exporturile din Republica Moldova s-au diminuat cu 10.6%** și au constituit 2.48 mild USD (cca 2.03 mild Euro). **Exporturile către UE** constituie 66.7% din totalul exporturilor;
- **Importurile s-au micșorat cu 7.3%** și au însumat 5.4 mild USD (cca 4.43 mild Euro). **Importurile din UE** constituie 45.62% din totalul importurilor;
- **Câștigul salarial mediu lunar brut a constituit 8107.5 MDL** (cca 377 Euro) și s-a majorat cu 10.2% comparativ cu 2019;
- **Rata inflației de bază s-a micșorat cu 5.3 p.p.** comparativ cu perioada similar a anului precedent (Decembrie 2020 versus Decembrie 2019) și a constituit 1.6%;
- **Datoria de Stat** a însumat 67.8 mild MDL (cca 3.15 mild Euro) și a înregistrat o creștere cu 29.2% față de anul precedent;
- **Principalele Sectoare:**
 - **Industria** (prelucrătoare -7.2%, furnizarea de energie +0.7%, extractivă +7.9%)
 - **Agricultura** - micșorare cu 2.71%
 - **Turism** – micșorare cu 75.9%
 - **Transportul de mărfuri** – micșorare cu 12.5%
 - **Transportul cu pasageri** - micșorare cu 46.1%

Tendința de recuperare post Covid in trimestrul I, 2021

În conformitate cu datele statistice oferite de către Biroul Național de Statistică, în trimestru I, 2021 (comparative cu trimestrul I 2020) au avut loc următoarele tendințe:

- Volumul **producerii industriale s-a majorat cu 3%**
 - ↑ Sectorul Energetic + 24.2%
 - ↑ Industria ușoară +13.7%
 - ↑ Fabricarea de mobilă+26.6%
 - ↑ Fabricarea produselor din minerale nemetale+15.7%
 - ↑ fabricarea de mașini și utilaje cu destinație specială + 32.9%
- **Veniturile bugetare s-au majorat cu 11.1%** însumând 16.7 mild MDL (cca 7.7 mil Euro);
- **Datoria de Stat a crescut cu 32.1%** și a însumat 31.5 mild MDL (cca 1.5 mild Euro);
- Volumul **producerii agricole s-a diminuat cu 13.3%**, fiind în continuare afectat de consecințele secetei și pandemiei;
- **Exporturile au crescut cu 1.4%, importurile au crescut cu 13.6%.**

INTRODUCERE

Datorită faptului că 2020 a fost un an impactat de pandemia Covid și de seceta hidrologică, care a afectat grav economia Republicii Moldova, precum și instabilității politice din țară, datele statistice pentru 2020 arată o scădere a tuturor sectoarelor importante ale economiei. Datoria de stat a Moldovei a atins un nivel maxim istoric (cca 3.15 miliarde Euro) și s-a majorat cu 29.2% comparativ cu anul 2019. Exporturile și importurile au scăzut cu 10.6% și 7.3%.

Având drept scop acordarea suportului membrilor săi, în agenda sa de politici și advocacy EBA Moldova s-a focusat pe depășirea deficiențelor cauzate de pandemie, precum: digitalizarea și comerțul electronic, ajustarea relațiilor de muncă la situația creată de Covid, reforma sectorului justiției, sistemul de gestionare a așezurilor, aspectele privind siguranța alimentelor, armonizarea legislației aferente GDPR, etc.

Cu toate acestea situația în trimestrul I al 2021 s-a îmbunătățit și importante tendințe de recuperare au fost înregistrate: creștere în sectorul industrial (energia +24%, industria ușoară +13.7%, fabricarea de mobilă +26.6%, etc.)

Totuși, actuala criză politică și problemele legate de un stat de drept și de sistemul de justiție slab, obstrucționează dezvoltarea economică a țării, precum și atractivitatea investițiilor datorită credibilității reduse a țării.

I. STATUL DE DREPT

EBA observă o corupție larg răspândită în sectorul justiției, unde anumiți judecători, procurori și executori judecătorești par să fie în complicitate cu autoritățile de stat și cu actorii privați:

- Control judiciar deficitar al activităților procurorilor, ceea ce duce la iresponsabilitatea procurorilor;
- Justiția selectivă și politizată, deși la o scară mai mică decât în timpul regimului Plahotniuc;
- Lipsa politicilor prioritizate în sistemul judiciar. Drept urmare, cazurile urgente fiind amânate până când impactul unui verdict eventual devine de o relevanță redusă;
- Părtinirea judiciară și favoritismul față de anumite părți, care poate fi o consecință a corupției sau a independenței insuficiente a sistemului judiciar;
- Încercări de preluarea ostilă facilitate de autoritățile statului și de instanțele judecătorești din Moldova în interesul grupurilor afiliate politic;
- Lipsa controlului acțiunilor executorilor judecătorești, încălcarea competențelor de către executorul judecătorec nu este controlată și nu este penalizată;
- Judecătorii nu sunt trași la răspundere pentru deciziile judecătorești eronate. Majoritatea procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor sunt abandonate pe baza unor considerații procedurale. Cele puține sancțiuni aplicate sunt blânde și sunt raportate la irigularități minore;
- Nerespectarea angajamentelor asumate față de investitorii europeni în cadrul acordurilor de investiții;
- Reducerea ponderii statului în activitățile de afaceri, referindu-se atât la societățile de stat și la micro-management de către instituțiile de reglementare;
- Asigurarea independenței Parlamentului și instituțiilor guvernamentale, al autorităților publice centrale și locale, în special a celor a căror activitate impactează puternic mediului de afaceri (cum ar fi Consiliul Concurenței, instanțele judecătorești, procurorii, Agenția/Inspectoratul de mediu și altele). Asigurarea furnizării transparente și imparțiale a serviciilor publice;
- Necesitatea de a oferi formarea consecventă și susținută judecătorilor, (în special în domeniile aferente pieței economice și financiare (bancare, asigurări etc.) sau noile concepte care sunt puse în aplicare în prezent, cum ar fi AML și Compliance, GDPR, Digitalizarea operațiunilor de afaceri, Tehnologii informaționale, comerț electronic, probleme de impozitare etc.), precum și un proces de calificare adecvat și îmbunătățit pentru judecători în toate domeniile de drept care sunt importante pentru afaceri, precum și în evaluarea judiciară a deciziilor economice luate de factorii de decizie din domeniul afacerilor, inclusiv în ceea ce privește modul de elaborare și conținutul oricărei decizii a instanței

A. Reforma Sectorului Judiciar

La momentul actual, există numeroase cazuri judiciare care afectează mai mulți membri ai EBA, exemple relevante în care au fost încălcate Principiile și Standardele Europene privind un sistem judiciar adecvat, cum ar fi cazul Premier Energy la Curtea de Apel din Cahul și procesele care afectează Danube Logistics.

Cazul Premier Energy

O acțiune în instanța de judecată a fost intentată împotriva Premier Energy după ce un incendiu a izbucnit într-un spațiu comercial cu mici magazine separate, conform celor invocate de reclamant, cauza fiind arderea materialelor extrem de inflamabile în cadrul incendiului ce a avut loc probabil din cauza supratensiunii electrice. Pe parcursul procedurii judiciare s-au produs mai multe nereguli, încălcându-se astfel principiul statului de drept, nediscriminării, transparenței, dreptul la un proces just și echitabil:

- Curtea nu a acceptat mărturiile declarate, în favoarea Premier Energy, de la alți clienți conectați la aceeași linie electrică ca și reclamantul, care au menționat că nu au suferit vreun deranjament sau supratensiune în legătură cu furnizarea energiei electrice către ei (notă: dacă există o situație de supratensiune în rețeaua electrică, aceasta afectează obligatoriu întreaga rețea de alimentare, nu doar un singur client). Curtea nu a acceptat registrele tehnice automatizate ale Premier Energy, care demonstrează inexistența unor supratensiuni în rețeaua distribuitorului. De asemenea, Curtea a respins expertiza tehnică, care semnală că incendiul a fost probabil cauzat de o suprasarcină în rețeaua internă a consumatorului, de care Premier Energy nu este responsabilă.
- Curtea nu a admis niciunul dintre cele două rapoarte independente de evaluare a prejudiciului, elaborate de experți independenți, propuse de Premier Energy (unul din Moldova și celălalt din România). Rapoartele date afirmă că valoarea pagubelor este mai mică de 2 milioane lei și mult mai mică decât cele 14 milioane lei solicitate de reclamant și acceptate în mare parte de Curte. Mai mult ca atât, în timpul procesului judiciar, a fost refuzată numirea unui expert judiciar certificat pentru a evalua în mod independent și cu exactitate prejudiciul cauzat.
- Curtea nu a acceptat solicitarea Premier Energy de a administra probele solicitate, de recuză judecătorească și de a strămuta cauza într-o altă instanță judiciară, având în vedere existența relațiilor personale de familie și de „prietenie” între reclamant și persoane influente din sistemul judiciar local.
- Există suspiciuni temeinice și bine fundamentate de falsificare a probelor și declarațiilor, care sunt în proces de investigare legală corespunzătoare.

Status Quo: La solicitarea Premier Energy, cazul a fost transferat la Curtea de Apel din Chișinău. Curtea de Apel Chișinău pe 08.06.2021 a admis la cererea Premier Energy principalele dovezi rezultate din dosarul penal, dar a respins furnizarea unor dovezi video suplimentare de pe WEB în ziua accidentului. Partea adversă a depus o cerere de recuzare, care va fi examinată în curând.

Cazul Danube Logistics

Începând cu 2014, Danube Logistics SRL, operatorul portului de importanță strategică – Portul Internațional Liber Giurgiulești – este ținta unui atac raider care implică inițierea unui șir de proceduri abuzive în instanțele judecătorești din Republica Moldova, cunoscute prin problemele lor de integritate, împotriva societății susnumite, împotriva angajaților acesteia, asociatului său olandez Danube Logistics Holding BV și împotriva unuia dintre beneficiarii finali ai societății. Atacul raider este dirijat de un fost investitor din cadrul proiectului care urmărește scopul de a obține controlul asupra Danube Logistics SRL și, pe această cale, controlul asupra singurului port din Moldova.

În rezultatul unor procese judiciare fraudate care au avut loc în Moldova, fostul investitor a reușit să obțină o decizie definitivă în favoarea sa împotriva unuia dintre beneficiarii finali ai Danube Logistics SRL. Această decizie și modul de desfășurare a procesului judiciar respectiv sunt contestate și supuse revizuirii la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Începând din luna octombrie 2019, persoana dată încearcă să obțină executarea acestei decizii împotriva activelor Danube Logistics Holding BV în Moldova și, în special, să obțină controlul asupra plăților de dividende, precum și asupra părții majoritare a capitalului social al Danube Logistics SRL. Această acțiune constituie o expropriere ilegală nu doar a societății olandeze Danube Logistics Holding BV, ci și a BERD, care a fost principalul beneficiar și în mai 2021 a devenit singurul proprietar final. În pofida obiecțiilor Danube Logistics Holding BV și ale BERD, Curtea de Apel Chișinău a confirmat, în contradicție cu legea aplicabilă, la 12 mai 2020 și 3 noiembrie 2020 legalitatea actului emis de executorul judecătorească. Ambele decizii constituie deteriorări grave ale climatului de afaceri din Moldova, deoarece acestea demonstrează că instanțele notorii ale Moldovei dețin societăți cu răspundere limitată și instituție financiară responsabilă pentru datoriile de la oricare dintre beneficiarii finali ai acestora.

Status Quo: În timp ce ordonanța executorului judecătorească de confiscare a acțiunilor este acum contestată în cadrul procedurilor generale, litigiile în urma revendicărilor Danube Logistics și BERD împotriva administrației forțate sunt în curs de desfășurare. Intrarea BERD în calitate de proprietar beneficiar final a fost forțată, deoarece compania nu putea avea un act de justiție echitabil în Moldova. Întrucât BERD este

acum singurul proprietar final, pretinsa bază a procedurilor de executare bazate pe creanța financiară împotriva unuia dintre foștii beneficiari finali a fost eliminată și toate procedurile de executare ar trebui să înceteze.

B. BIROCRAȚIA ȘI ABUZURILE INSTITUȚIILOR PUBLICE

Exportul deșeurilor de metale

urmăre a liberalizării pieței exporturilor de metale feroase și neferoase, au fost create locuri de muncă noi prin deschiderea punctelor noi de colectare a deșeurilor, a fost majorat prețul de achiziționare a metalului de la persoane fizice, de la 2 000 lei (cca 93,55 Euro) până la 4500-5000 lei (cca 210-234 Euro) pentru o tonă de metal, au fost majorate veniturile la bugetul public național prin onorarea tuturor obligațiilor fiscale și efectuate investiții pentru dezvoltarea afacerilor în domeniul dat, inclusiv prin extinderea acestora la nivel regional. Astfel unii din agenții economici supuși abuzului timp de 4 luni de activitate pe parcursul anului 2020 și 3 luni 2021 au achitat peste 4 mln MDL la bugetul de stat, iar în 2020 au efectuat investiții de peste 20 mln MDL, în mare parte din credite contractate din bănci.

Cu toate acestea, urmări ale multiplelor sesizări din partea agenților economici, se atestă presiuni și intimidări din partea instituțiilor statului, care creează impedimente în desfășurarea activității antreprenoriale și periclitează libera concurență, indirect co-participând și promovând schemele ilegale și de corupție în acest segment de activitate:

- Autoritățile statului utilizează instrumente de intimidare și presiune împotriva proprietarilor companiei și a angajaților săi. De exemplu în vara anului 2020 compania a depistat obiecte necunoscute instalate artizanal la camioanele acestuia, care transportau către Portul Internațional Giurgiulești. Până la momentul de față nici autoritățile competente de investigare, nici poliția nu au prezentat explicații/nu s-au expus oficial asupra rezultatelor investigației acestui caz, iar persoanele vinovate nu au fost identificate și trase la răspundere; Intimidări prin sunete și amenințări în adresa proprietarilor de companii precum și angajaților, familiilor acestora;
- Utilizarea resurselor statului în blocarea ilegală a activității economice a companiei prin blocarea accesului companiei către terenul care aparține cu drept de proprietate, fără a prezenta un act oficial, care atestă permisiunea de a intra abuziv pe proprietatea privată a întreprinderii și de a demola calea de acces către terenul agentului economic;
- Tergiversări/abuzuri în eliberare de acte permissive la nivel central și regional DUPĂ ce se află faptul că agentul economic investește în regiunea respectivă prin achiziție de terenuri/altor bunuri.

Inițiativa legislativă privind Infrastructura esențială

În 2021, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat în prima lectură inițiativa legislativă privind protejarea obiectelor de infrastructură esențiale pentru asigurarea securității naționale și a ordinii publice, înregistrată cu nr. 163/2020. Mediul privat din Republica Moldova și în special companiile internaționale și-au exprimat îngrijorarea cu privire la această inițiativă legislativă și riscurile care derivă din această proiect, precum:

- Instituirea unui nou organ de control cu împuternicirile enorm de vaste, care cauzează un impact semnificativ asupra economiei naționale și investițiilor străine, precum și limitează dreptul de proprietate garantat de art. 46 al Constituției;
- Riscuri majore de încălcare a garanțiilor acordate investitorilor de către Republica Moldova;
- Riscuri de discriminare al investitorilor străini în dependență de locul de înregistrare, de activitate sau statul de origine;
- Crearea premiselor pentru limitarea dreptului de proprietate și libertății contractuale a proprietarilor de acțiuni, participațiuni și active definite de proiect ca fiind elemente ale infrastructurii esențiale;
- Efectuarea de către Comisie a controlului ex-post asupra tranzacțiilor de achiziționare a controlului și de grevare a acțiunilor și părților sociale în societățile comerciale în Republica Moldova;
- Instituirea unei etape suplimentare de aprobare ex-ante a intenției de înstrăinare sau grevare a obiectelor de infrastructură esențială, cu competențe de a rezolva sau a refuza pentru viitor încheierea acestor contracte.;
- Lipsa unor criterii clare și transparente de restricționare/refuz pentru vânzarea acțiunilor de către investitor unei părți terțe.

Status Quo: A fost agreat cu autorul inițiativei legislative și Comisia Parlamentară responsabilă (pentru securitate națională, apărare și ordine publică) de a discuta adițional prevederile proiectului cu toți factorii interesați.

II. SUBIECTELE AFERENTE IMPLEMENTĂRII AA/DCFTA

A. Legea Comerțului Interior – *Încălcarea art. 152*

DCFTA oferă comerț liber bazat pe libera circulație a mărfurilor. În acest sens, părțile trebuie să garanteze accesul pe piață pentru bunurile originare din una dintre părți. Comerțul liber a fost principalul motor al creșterii economice și al stimulării operațiunilor de import și export. Cu toate acestea, au existat mai multe încercări de limitare a comerțului liber, întreprinse de guvernul Moldovei. Una dintre ele este inițiativa legislativă privind modificarea Legii comerțului interior.

În decembrie 2020, Parlamentul a adoptat legea care prevede obligația privind expunerea pe raft a produselor alimentare provenite din lanțul alimentar scurt în proporție de cel puțin 50% din lungimea liniară a raftului comercial. Este importat a fi menționat că adoptarea prevederii date limitează în mod direct atât principiul libertății comerțului, garantat de Constituția RM (art. 9 și 126) cât și principiul libertății contractuale a părților stabilit de legislația civilă în vigoare. Această prevedere contravine spiritului Acordurilor OMC și AA/DCFTA, afectând încrederea și imaginea Republicii Moldova ca țară / parte a acordurilor internaționale și creând îndoieli considerabile pentru investițiile potențiale. Amendamentul aprobat care prevede obligația privind expunerea pe raft a produselor alimentare în proporție de cel puțin 50% din lungimea liniară a raftului comercial generează o altă deficiență și în special obligația de elaborare a listei produselor alimentare care cade sub incidența obligației de expunere pe raft în mărime de 50%, care a fost prezentată de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM). Lista propusă conține așa produse precum pâine, carne, vin, bere, divin, și altele, în timp ce aceste categorii sunt furnizate în prezent de producătorii locali cu peste 50% din spațiul de raft. De asemenea, există riscul de a nu asigura volumul / cantitatea de produse locale necesare pentru comercializare în funcție de cererea consumatorilor, precum și de a limita consumatorul de calitate produselor alimentare pe care ar dori să o aleagă. Totodată, nu toate întreprinderile, în special cele mici și mijlocii, dispun de conformitate fiscală, nu investesc în ambalaj corespunzător și nu întrunesc condițiile esențiale de calitate, în special producătorii de produse agrare și ușor perisabile.

Mai mult ca atât, pe 26 aprilie Parlamentul Republicii Moldova a aprobat în lectura a 2-a inițiativa legislativă nr 18/2021 care amendează Legea comerțului interior prin introducerea noilor prevederi de limitare a mărimii reducerilor comerciale și a perioadei de desfășurare a acțiunilor/activităților de marketing și publicitate.

Orice intervenție în reglementarea mărimii discount-ului reprezintă o intervenție directă a statului în formarea prețurilor la produs, care va afecta direct consumatorul. Totodată, prin aprobarea amendamentelor propuse vor fi create condiții neechitabile pentru activitatea întreprinderilor mici și mijlocii, care se află într-o poziție mai vulnerabilă față de omologii săi mai mari și, astfel nu vor putea asigura implementarea prevederilor legale. Conform practicii internaționale, orice restricție normativă se aplică doar în cazul acordurilor care împiedică, restrâng sau denaturează concurența. Respectiv, fiecare acord în parte între furnizor și comerciant, trebuie să fie analizat separat în vederea stabilirii restricționării concurenței, iar stabilirea unor interdicții absolute de încheiere a unor contracte între toți comercianții și furnizorii din domeniul produselor alimentare, fără a specifica cercul exact al subiecților care cad sub incidența interdicțiilor, este incompatibilă cu standardele internaționale în domeniul concurenței.

Urmare mai multor ședințe dedicate pe platformele Parlamentului și MADRM, EBA Moldova continuă să promoveze necesitatea susținerii producătorilor autohtoni prin alte instrumente sprijinite de instituțiile statului precum elaborarea de proiecte naționale pentru stimularea investițiilor în tehnologii noi, promovarea brandului autohton al produselor alimentare prin campanii media, stimulând astfel competitivitatea producătorilor locali, activități de marketing/comunicare pentru stimularea populației de a consuma produsele autohtone generând în același timp creșterea cererii pe piața a produselor calitative.

Status Quo: La solicitarea EBA Moldova, Președintele Republicii Moldova a refuzat promulgarea inițiativei legislative nr 18/2021. Proiectul listei produselor alimentare a fost aprobat în Ședința Guvernului, dar încă nu a fost publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

B. ASPECTELE PRIVIND SIGURANȚA ALIMENTELOR, CARE IMPACTEAZĂ FACILITAREA COMERȚULUI

Exportul produselor alimentare de origine animală – Tergiversarea implementării art. 186

De la semnarea AA/DCFTA, exportul de produse vegetale a crescut constant și și-a atins potențialul. Din păcate, exportul de produse de origine animală rămâne foarte scăzut. Aceasta este o consecință directă a neimplementării normelor și standardelor relevante ale SPS în legislația locală, ceea ce ar permite UE să listeze Moldova ca țară cu dreptul de export al produselor de origine animală în UE. Cu privire la Planul de Acțiuni pentru exportul pe piața Uniunii Europene a cărnii de pasăre și oule de categoria B, în perioada 19-29 aprilie 2021 a avut loc Auditul Comisiei Europene (DG SANTE). Pentru a obține dreptul de export al acestor produse 3 misiuni de audit adiționale pentru Moldova au fost planificate de către Comisia Europeană în anul 2021.

În ceea ce ține de exportul produselor lactate din Republica Moldova, în iunie 2021 Uniunea Europeană a decis să includă Republica Moldova în Colonița C a Anexei nr. I a Regulamentului 605/2010 de stabilire a condițiilor de sănătate animală și sănătate publică și de certificare veterinară pentru introducerea în Uniunea Europeană a laptelui crud și a produselor lactate destinate consumului uman. Recent, planul național de monitorizare a reziduurilor pentru laptele de bovină a Republicii Moldova a fost aprobat de către Comisia Europeană cu modificarea anexei Deciziei Comisiei Europene 163/2011.

Progres a fost înregistrat în exportul produselor înregistrate ca specialități tradiționale garantate precum plăcinte, învârtită cu cașcaval, etc. Cu toate acestea, ca parte al exporturilor de produse de origine animală, rămâne prioritară ajustarea legislației și aspectelor privind trasabilitatea și siguranța produselor alimentare, în special punerea în aplicare a sistemelor necesare de identificare și înregistrare, sănătatea și bunăstarea plantelor și animalelor, supravegherea sistemelor de autocontrol al unităților alimentare HACCP ISO, managementul laboratorului CRDV și acreditarea corespunzătoare în conformitate cu standardele internaționale, etc.

C. SUBIECTELE AFERENTE IMPORTURILOR

Cerințele de import pentru produse alimentare, subiect al controlului privind siguranța alimentelor – Încălcarea art. 189

Întru implementarea Anexei XXII al Acordului de Asociere RM-UE, care prevede că controalele la import și frecvența acestora urmează a fi bazate pe nivelul de risc asociat cu aceste importuri, a fost elaborat proiect de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 938/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de trecere a frontierei de stat a mărfurilor supuse controlului de către Agenția Națională privind Siguranța Alimentelor (ANSA).

Astfel, ANSA cu suportul juridic acordat de către mediul privat a elaborat **mecanismului de evaluare a riscurilor la import**, care urmează a fi inclus în HG 938/2018, care prevede efectuarea controlului de identitate și fizic asupra a 10% din mărfurile de produse alimentare de origine non-animală în baza riscului cunoscut. Cu toate acestea, proiectul nu a fost aprobat încă. În 2020 și trimestrul I al 2021, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a fost reticent în organizarea discuțiilor asupra proiectului Hotărârii de Guvern. Nici o ședință nu a avut loc în acest sens.

D. ENERGIA REGENERABILĂ (ER) – Încălcarea art. 346

Mecanismul tarifar este în derulare și agenția de reglementare în energetică (ANRE) a atribuit deja proiecte care totalizează capacitatea totală disponibilă pentru instalațiile mici regenerabile, care acoperă diferite tehnologii din domeniul ER. Cu toate acestea, nici o capacitate în cadrul mecanismului ER de licitație nu a fost atribuit, deoarece guvernul nici nu a inițiat vreo licitație, nici nu s-a angajat la un program de licitație pentru energia ER. Acumulând în acest sens 3 ani de întârziere.

Nu puțini investitori europeni și-au exprimat interesul de a dezvolta ER în Moldova, dar, după un timp, dar fiind dezamăgiți din întârzierile recurente au renunțat să investească în Moldova, investind în alte țări care au demonstrat intenția sa în susținerea mai efectivă a energiei verzi.

Status Quo: Cu părere de rău, schimbarea nu a ajuns încă în sectorul energetic. Schemele predominante în timpul regimului Plahotniuc sunt încă prezente în acest sector. Sectorul energetic nu poate pretinde că s-a eliberat de captivitate, inclusiv autoritățile din domeniul energiei, companiile de stat și, cu atât mai mult Consiliul Concurenței.

E. SISTEMELE DE GESTIONARE A DEȘEURILOR

Mecanismul de restituire a taxelor pentru poluarea mediului – Întârzierea în implementarea Anexei XI

Astfel precum este prevăzut în Anexa XI al Acordului de Asociere RM-UE, Guvernul Republicii Moldova a aprobat prevederea privind soluția fiscală pentru Mecanismul de implementare al Principiului de Responsabilitate Extinsă a Producătorului (REP), ca parte a Politicii Fiscale și Vamale pentru 2021. Astfel, în 2021 Ministerul Finanțelor a elaborat proiectul Hotărârii Guvernului care prevede metode, condiții, procedura și cuantumul subvenției care urmează a fi oferită agenților economici, implementatori al REP. Mai mult ca atât, proiectul actului normativ stipulează că subvențiile vor fi acordate din fondurile acumulate la Fondul Ecologic Național.

Status Quo: Proiectul Hotărârii Guvernului este în proces de definitivare și urmează a fi consultat cu toți factorii interesați și relevanți.

Legislația secundară privind incinerarea și co-incinerarea

Cu toate că în august 2019 a fost aprobată baza primară legislativă care reglementează condițiile de utilizare al operațiunilor de incinerare și co-incinerare a deșeurilor industriale și alimentare, legislația secundară care ar permite implementarea acestor prevederi nu a fost aprobată încă. La începutul anului 2021, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a elaborat și a prezentat analiza impactului de reglementare la proiectele Hotărârilor de Guvern privind legislația secundară sus-menționată.

Status Quo: Ambele Hotărâri de Guvern sunt subiecte ale procedurii legale privind elaborarea actelor normative, prevăzute în Legea nr.100/2017.

III. PRIORITĂȚILE DE DEZVOLTAREA AFACERILOR POST COVID-19

A. Digitalizarea economiei naționale

În contextul digitalizării economiei Moldovei, printre pașii și acțiunile care au fost întreprinse de autorități și cele care urmează să fie puse în aplicare în continuare, merită a fi menționate următoarele aspecte:

1. Promovarea în continuare a proiectului de lege privind modificarea a peste 30 legi și regulamente având drept scop digitalizarea unui număr de procese standard:
 - a. Incorporarea la distanță a persoanelor juridice. Aprobarea acestor modificări va permite companiilor să încorporeze persoane juridice / să aducă modificări actului de constituire / sau să le lichideze pe cele existente complet online / de la distanță, fără a fi nevoie să viziteze Registrul Comerțului.
 - b. Modificarea cadrului legal aferent datelor cu caracter personal. Acestea vizează eliminarea obligației ca o entitate să fie înregistrată ca operator de date cu caracter personal și drept urmare va stimula comerțul electronic.
 - c. Clarificarea utilizării semnăturilor electronice în diferite domenii ale afacerilor și economiei. Indiferent de faptul că cadrul legal actual egalează, din punct de vedere juridic, semnătura electronică / documentul cu o semnătură scrisă de mână / documentul pe hârtie, a fost necesară modificarea unor legi și reglementări pentru a „depăși” această prevedere. Aceste amendamente se referă la diverse domenii cum ar fi relații de muncă, contracte de servicii de utilități, și altele.
2. Recunoașterea în Republica Moldova a semnăturii electronice emise de autoritățile UE. Conform prevederilor actuale ale legislației naționale, numai semnăturile electronice emise de autoritățile moldovenești sunt recunoscute ca având efecte juridice. Acest lucru va permite nerezidenților să participe la procedurile de licitație publică / să depună diverse documente fără a fi prezenți în Moldova și fără a fi nevoiți să solicite unul local.
3. Aprobarea proiectului Regulamentului Băncii Naționale a Moldovei care permite introducerea digitală / la distanță a noilor clienți ai băncilor. Proiectul Regulamentului elaborat cu sprijinul proiectului GIZ Moldova și fiind în conformitate cu normele / standardele UE are drept scop să permită băncilor din Moldova să stabilească relații comerciale cu clienții săi fără a fi nevoie de prezența fizică a unui potențial client la sediul băncii.
4. Sincronizarea prevederilor legislative actuale, a documentelor emise de diferite autorități (BNM, SIS, SPCBS etc.) pe partea care guvernează mecanismul aplicabil de către instituțiile financiare pentru identificarea la distanță (identificare non-face-to-face). Armonizarea cerințelor pentru instituțiile de microfinanțare cu cele aplicabile băncilor.

5. Modificarea legislației care reglementează activitatea ASP, pentru a asigura un mecanism de funcționare a Registrului bunurilor imobiliare (cu privire la ipoteți (gajuri)) la distanță (fără prezență fizică).

B. GDPR

Proiectele de lege de transpunere a legislației europene privind protecția datelor cu caracter personal (GDPR), elaborate în 2018, asupra cărora comunitatea de afaceri EBA a prezentat recomandări consistente (peste 100 de propuneri) de modificare și adoptare în ultima lectură parlamentară, nu au fost aprobate. În primul trimestru al anului 2021, Comisia Parlamentară pentru securitate națională, apărare și ordine publică a intenționat să aprobe proiectul de lege privind protecția datelor cu caracter personal (nr. 422/2018) și proiectul de lege privind Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (421/2018) în a doua lectură a Parlamentului, fără nicio discuție a proiectelor date mediul de afaceri.

Urmare solicitării EBA Moldova și a comunității de afaceri, a fost creat Grupul de Lucru pentru îmbunătățirea acestor proiecte de legi și în acest sens a fost organizată o ședință tehnică pe platforma Comisiei Parlamentare. Drept urmare, s-a convenit asupra faptului că Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru va facilita angajarea unui expert național, care va ajusta proiectul nr. 422/2018 la recomandările și propunerile sectorului privat.

Cu toate acestea, principalele riscuri identificate de sectorul privat sunt următoarele:

- Autoritate responsabilă (CNPDCP) a prezentat tabelul de divergență doar în privința proiectului de lege nr. 422/2018. Examinarea separată a propunerilor și recomandărilor înaintate în privința pachetului legislativ, face imposibilă creionarea previzibilității acestor norme de drept și deslușirea intenției autorilor pe marginea mai multor amendamente dar și corespunderea acestor aspecte cu prevederile proiectului de lege nr. 421/2018;
- Lipsa expertizei de armonizare cu legislația Uniunii Europene, condiție obligatorie pentru proiectele care vin să transpună legislația UE;
- Proiectul de lege nr. 422 eronat reglementează modul de prelucrare a datelor cu caracter personal de către instituțiile și autoritățile publice, instituind cerințe disproporționate. De menționat că proiectele de lege nu sunt racordate la cerințele Regulamentului 2018/1725;
- Lipsa impactului de reglementare asupra activității de întreprinzător, precum și a avizului Guvernului, ambele fiind parte a procesului de legal de elaborare al actelor normative, prevăzute în Legea nr. 100/2017;
- Lipsa proiectului de modificări legale pentru legislația secundară, care va permite implementarea acestor proiecte de lege.

Status Quo: Ambele inițiative legislative au fost aprobate de către Comisia Parlamentară pentru securitate națională, apărare și ordine publică prin raportul Comisiei, care recomandă aprobarea ambelor proiecte în lectura a 2-a a Parlamentului. Odată ce noul Parlament va fi ales, EBA va transmite o notificare privind revizuirea deciziei raportului dat.

C. Subiectele privind relațiile de muncă urmare restricțiilor aferente Covid-19

În 2020 au fost aprobate o serie de amendamente la Codul Muncii al Republicii Moldova având drept scop ajustarea relațiilor de muncă la situația cauzată de pandemie, precum munca la distanță, șomaj tehnic, etc. Chiar dacă consecințele pandemiei se reduc lent și companiile revin la activitatea lor obișnuită, modificările operate în perioada pandemiei rămân aplicabile și pentru perioada post-Covid.

În acest sens, o multitudine de ajustări urmează a fi operate în legislația muncii pentru a reduce costurile de activitate al companiei (munca la distanță) și a exclude orice inconsistențe și lacune legale în legislația respectivă:

Includerea unui nou articol privind "clauza de neconcurență" în contractul individual de muncă. Aceasta este o clauză specifică esențială cerută de economia de piață. În prezent, implementarea/adoptarea acestei clauze va contribui la creșterea încrederii potențialilor investitori, cât și protejarea domeniului de proprietate a afacerilor deja existente;

- Oferirea posibilității IMM-urilor de a angaja salariați pe o perioadă determinată. La moment întreprinderile micro, mici și mijlocii la momentul fondării au temerea de a angaja salariații, pe motiv ca nu cunosc cum va derula în timp afacerea și cum va fi primită pe piață. Posibilitatea angajării pe o perioadă determinată în cadrul acestor unități va micșora și numărul de cazuri a muncii nedecarate.

- Modificare ce ține de încorporarea în serviciul militar, reglementare care la momentul actual reprezintă un impediment de a angaja tinerii în câmpul muncii. Codul Muncii prevede obligația angajatorului de a achita compensația pentru tinerii, care suspendă contractul de muncă pentru a fi încorporați în serviciul militar;
- Alte ajustări legale.

IV. REGLEMENTAREA PIEȚEI FINANCIARE CARE AFECTEAZĂ PROMOVAREA MEDIULUI DE AFACERI

A. Sectorul bancar

Mediul de afaceri care reprezintă sectorul bancar consideră necesară actualizarea reglementărilor Băncii Naționale a Moldovei (BNM), care ar modifica sau elimina complet restricția care împiedică creșterea plafonului de credit acordat unei persoane fizice. La momentul de față, această creștere este tratată ca „refinanțare a datoriilor curente” de către BNM și împiedică procesul de împrumuturi către persoane fizice.

B. Sectorul asigurărilor

Principalele priorități în sectorul asigurărilor sunt:

- Reglementarea și limitarea instituțiilor de credit nebancaire;;
- Eforturi pentru dezvoltarea piețelor de capital;
- Limitări suplimentare în utilizarea numerarului;
- Dezvoltarea unui nou produs de asigurare care să diversifice piața și să ofere noi oportunități companiilor de asigurări și clienților;
- Efectuarea unui audit de către companii recunoscute la nivel internațional care să ofere o verificare fiabilă a asigurătorilor și să identifice problemele reale ale cerințelor de lichiditate și solvabilitate.